

БАРКАМОЛ АВЛОДНИ ТАРБИЯЛАШДА ЖАМИЯТИМИЗДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ИШЛАР

Murotova Yulduz Faxriddin qizi

*O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Kutubxona-axborot faoliyati
fakulteti talabasi*

Аннотация: Ёш авлодни комил инсон қилиб тарбиялашда, улар онгида олийжаноб туйғуларни чуқурлаштиришда, Ватанга садоқат руҳида тарбиялаш ва маънавий бойлигимиз бўлган китобларни тарғиб қилишда кутубхоналарнинг ўрни беқиёс. Кутубхона – ахборот хизмати тамойиллари, мутолаа маданияти тарғиб этилган.

Калит сўзлари: китоб, кутубхона, ўқувчи, ўсмир, мутолаа, мутолаа маданияти, илм-фан, идрок, мукамал инсон, бурч, виждон, ғурур, масъулият.

Ахборот-кутубхона муассасаларида мавжуд имкониятлардан оқилона фойдаланган ҳолда Давлат дастурини амалга ошириш бўйича бажарилаётган ишлар, ҳукуматимизнинг қарор, қонун ҳамда фармонларининг бажарилиши, ёшларга берилаётган имкониятлар, имтиёзлар, уларнинг турли соҳаларда эришаётган ютуқлари, буюк сиймолар ва алломаларнинг маънавий мероси тўғрисидаги адабиётларнинг китобхоналар ўртасида тарғиботини янада кучайтириш лозим. Жумладан, ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, миллий қадриятларимизни асраб-авайлашга, моддий ва маънавий бойлигимизни эъзозлашга ўргатиш муҳим аҳамият касб этади.

Бугунги кунда ёшлар маънавиятини юксалтириш, онгу шуурида руҳий поклик, маънавий уйғоқлик туйғуларини мустаҳкам қарор топтириш, таълимтарбия, тарғибот-ташвиқот ишларини доимий, самарали ва таъсирчан тарзда илғор педагогик методларни қўллаб олиб бориш давр тақозосидир. Баркамол авлод ҳақида қайғуриш, унинг тарбияси масаласига эътибор ҳар доим давлат аҳамиятига молик масалалар жумласидандир.

Жамият – ҳар қандай эврилишлар, ўзгаришлар, ўсиш ва ўзгаришлар жараёнида ҳам янги авлод ривож, камолоти йўлида ҳаракатдан чекинмайди. Шарқ таълимоти манбаларида, тарих зарварақларида ҳам бунинг исботини кўриш мумкин.

Аждодларимизнинг мозийга муҳрланган фаолият сарҳадларида бунга аниқ далиллар бисёр. Соҳибқирон Темур бобомизни, Навоий, Бобур ҳазратларини олайлик. Уларнинг камоли учун даврнинг шиддатли бўҳронлари ҳам тўсиқ бўла олмаган. 5 ёшли Алишернинг бийрон шеър мутолаа қилишлари, Бобур Мирзонинг ўтли ғазаллари, дунёни лол қолдирган

адолатпеша Темурнинг 7 ёшлигиданоқ жанг сирларини ўрганиши, овчилик, мерганлик усулларини эгаллаб олиши ҳақида жуда кўп манбаларда ҳикоя қилинади.

Биз ана шундай фикри теран, иқтидори бутун, зукко ва донишманд аждодларнинг ворисларимиз. Инчунун, уларнинг тарихда қолдирган излари асрлар оша сайқалланиб, биз учун ибрат мактаби бўлиб яшайверади. Жисмонан соғлом, билимли, маънавий баркамол, етук инсонни тарбиялаш мавзуси шарқ алломалари томонидан чуқур ўрганилган. Чунончи, Арасту, ибн Сино, Баҳоуддин Нақшбандий, Нажмиддин Кубро каби улуғ алломаларнинг асарлари ва назарий таълимотларида ҳам ёш вужудни камол топтириш, тарбиялашга катта аҳамият қаратилганлиги бежиз эмас.

Мустақиллигимизнинг дастлабки кунлариданоқ соғлом, баркамол авлодни вояга етказиш муҳим ва устувор вазифага айланди. Ривожланаётган жамиятимизнинг ўз олдига қўйган олижаноб мақсади – келажаги буюк давлатни барпо этиш вазифаси шуни тақозо этади. Баркамол авлод – кўнглида, қалб-қўрида ишонч ва ифтихор туйғулар мавжланиб турган авлоддир. У нафақат ҳақ-ҳуқуқини, балки фуқаролик бурчини ҳам чуқур англайди. Худди шу англаш, ҳис қилиш, қайси илм даргоҳида таълим олмасин, қай бир соҳада меҳнат қилмасин, улуғ юртнинг анъаналарига муносиб бўлишга ундайди. Ҳеч шубҳасиз, ҳар қандай миллат ўз фарзандларининг баркамол бўлишини орзу қилади.

Аслида, баркамоллик – жуда кенг тушунча. Тилимизнинг изоҳли луғатида баркамоллик қуйидагича таърифланади: жисмоний ва ақлий жиҳатдан камолот, вояга етиш, бекаму кўст мукамаллик ҳолати ва ҳоказо. Дарҳақиқат, биз ҳар қандай одамга унинг нечоғли камолотга эришганига қараб баҳо берамиз. Жумладан, баркамол шахс, баркамол ижод деймиз. Ғоят етукликни эса табиат баркамоллигига қиёслаймиз. Балоғат ва камолотнинг турли-туман қирралари бор. Албатта, бу қирраларнинг жилolari бир-биридан асло кам эмас. Лекин фарзанд жисмоний жиҳатдан етукликка эришса-ю, маънавий томондан тўқис шаклланмаса, уни ҳали мутлақ мукамал деб бўлмайди.

Баркамол авлод орзуси – энг буюк орзу. Ўзбекистоннинг келажаги буюк эканига қатъий ишонч билан яшаётган халқимизнинг орзуси бу. Барча олижаноб ҳаракатларимизнинг негизида, эзгу ниятларимизнинг замирида фарзандларимизни ҳам жисмонан, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом қилиб ўстириш, уларнинг бахту саодати, фаровон келажагини кўриш, дунёда ҳеч кимдан кам бўлмайдиган авлодни тарбиялаш орзуси мужассамдир.

Мустақиллик йилларида эзгу мақсадларимизни рўёбга чиқариш борасида улкан ишлар амалга оширилди. Ўтган йиллар мобайнида ёшларимизда нафақат юксак интеллектуал салоҳият, мустақил фикр, кенг дунёқарашни шакллантиришга, балки уларни жисмонан чиниқтиришга,

оммавий спортни ривожлантиришга, мамлакатимизнинг барча ҳудудларида, хусусан, чекка қишлоқларда ҳам замонавий спорт мажмуалари бунёд этишга алоҳида эътибор қаратилди.

Табиийки, бугунги авлод олдига давр янги вазифаларни қўймоқда. Агар кечаги бобокалонларимиз ўз етуклигини, юксак инсоний сифатларини Ватан озодлиги, халқ эркинлиги учун беомон курашларда кўрсатган бўлсалар, ҳозирги авлод ўз етуклигини Ватаннинг порлоқ ва буюк келажагини бунёд этишда намоён этмоғи талаб қилинмоқда.

Ёшларимиз халқимизни халқ, миллатимизни миллат қилиб турган юксак маънавий сифатларни изчил давом эттириб, бу ноёбликларни янада бойитишлари, ривожлантиришлари ва дунёга кўрсата олишлари лозим. Маълумки, янги авлодимизнинг баркамоллигида жисмоний етуклик ҳал қилувчи жиҳатлардан биридир¹.

Кутубхоналар тажрибасида ўқилган китоб ҳақида гуруҳли суҳбат ўтказиш анъанаси ҳам мавжуд. Бунда болаларни ҳаяжонлантирган асар ҳақида бироз вақтдан кейин суҳбат ўтказилгани маъқул. Чунки бу даврда болада ўқиб чиққан китоби тўғрисида хилма-хил фикрлар туғилади, ҳатто китобхонда бир-бирини инкор этувчи қарашлар пайдо бўлади. Ана шундан кейин кутубхоначи мазкур асар ҳақида аввал ўқувчиларнинг фикрини эшитиб кўриши, суҳбат охирида ўз фикрини айтгани маъқул бўлади.

Натижада, ўқувчиларда китобни тушуниб, мулоҳаза қилиб ўқиш малакалари шакллана боради. Айни пайтда кутубхоначи ҳар бир ўқувчининг китобхонлик савиясини ҳисобга олган ҳолда уларга китобдан энг керакли, энг муҳим нарсаларни билиб олиш йўлларини ўргатади, имконияти ва қобилиятига қараб оддий китоблардан мураккаброқ китобларни ўқишга етаклайди.

АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. Ўзбекистон Республикасининг 2011 йил 13 апрель “Ахборот кутубхона фаолияти тўғрисида” Қонуни, №280-ЎРҚ.
2. Ўзбекистон Республикаси. Президентининг Қарори. Ўзбекистон Республикаси аҳолисига ахборот-кутубхона хизмати кўрсатишни янада такомиллаштириш тўғрисида. – „Халқ сўзи“ газетаси, 2019 йил, 7-июнь.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг кутубхона иши. “Китоб маҳсулотларини чоп этиш ва тарқатишни ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида” – “Халқ сўзи” газетаси, 2017 йил. 13 январь.

¹ Давлатов С., Носиров Ў., Бердиева З., Ўрозов А. “Кутубхонашунослик” ўқув қўлланма.- Тошкент. 2020 й.

4. Давлатов С., Носиров Ў., Бердиева З., Ўрозов А. “
Кутубхонашунослик” ўқув қўлланма.- Тошкент. 2020 й.
5. Ғаниева Д.А. "Таълим мақсадларини амалга оширишда
ахборотресурс марказларининг роли" -Т.:Алишер Навоий номидаги
Ўзбекистон Миллий кутубхонаси нашриёти, 2009.

